ANY I — *Sabadell 2 Octubre 1887* — NÚM. 5

LO CATALANISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalu[ña]

La correspondencia al Director.—Los originals no 's t[ornan]

Direcció, Redacció y Administració
Travessía de la Rambla, n.º 12
SABADELL

PREUS DE SUSCR[IPCIÓ]
Sabadell . . . . . trimestre.
Fora . . . . . trimestre.
Un número sol. . . . . 1 »
Anuncis á preus convencionals.

LITERATURA CATALANA

BENEFICIS QUE D' ELLA REPORTAN LOS POBLES QUE Á SON FOMENT Y CONEIXEMENT SE DEDICAN

No fa molt temps, que al ocuparnos desde las columnas del periódich regionalista *L' Arch de Sant Martí* de la invitació que l' infatigable Sr. Bisbe de Vich dirigía á tots los Ajuntaments de Cataluña oferintloshi un lloch de còncurs en la monumental restaració del Monestir de Ripoll, feyam la següent conclusió:

"Per això és que hem dit abans que al costat de las bellas lletras pujan las bellas arts y axis mateix trobariam que al costat de totas duas, s' alsa la patria raquítica si aquellas son raquíticas y plena de vida si aquellas se presentan exuberants y ricas."

En realitat, tal afirmació compendiada y reduida, sense consideracions que l' acompanyin ni arguments que la sostingan, podría ser si per ningú negada, considerada per alguns com producte exagerat de nostras ideas regionalistas. No seria per cert la primera vegada de veures criticats per molt ilustradas figuras literarias de fora de casa, á nostres millors prossistas per sa *extranya manía* d' escriurer en Catalá y molt nos pesa la seguritat que tenim de sentir encara per molt temps á alguns que titulantse Catalanistas, afirman no constituhir una ofensa á la patria lo fet de vestir sas glorias ab galas forasteras.

Plenament convensuts d' això, sens desitjos forsas ni espay pera generalisar l' assumpto en questió y prenent peu de lo que diu en un

de sos párrafos lo rahonat é inmillorable Manifest del "Centre Catalá" de la present ciutat, localisarem son desentrotllo despres del qual, sens esfors de cap mena podrá qualsevol fer las deduccións consegüents segurs de que totas ellas han de venir á nostre ajuda.

Coneixedor sens dupte lo qui redactá lo citat Manifest del modo de obrar, sentir y pensar de Sabadell, diu qne ab un desfici per la industria únich element de vida ab que conta, s' ha olvidat ó per dirho millor ha descuydat ja fa molts anys l' interés natural que deu tenir tot poble per la marxa política á que está subjecte, *y d' aquest desfici, sens dupte, prové que s' hagi trobat fins ara corcada llastimosament pel mes extremat indiferentisme.*

Molt conformes ab aquesta apreciació en lo que 's refereix á tot color polítich, sols nos resta posar de relleu la manifestació d' aquell indiferentisme envers nostra causa, nostras ideas regionals, nostra Catalunya, com á resultant d' un altre indiferentisme no menos digne de sentir y molt de planyer com es lo demostrat pera la literatura en general també peró molt en particular pera la catalana.

Moltas vegadas al cercar plens de curiositat la causa de tal indiferentisme en va nos habem referit al caracter actiu dels fills de Sabadell puig que al fer un estudi comparatiu entre altres pobles no menos trevalladors, nos ha resultat sempre sino negativa, deficient al menos eixa escusa; mes nos precisa confesarlo, tampoch tenen los fills de Sabadell la culpa de la seua apatía.

Per una d' aquellas raresas inexplicables, si per un cantó la no mal anomenada *Manxester catalana* es la joya mes brillant de nostre corona, per altre es la nota discordant de nostra patria. En va hem recorregut pam á pam las voras del Ripoll que á sos peus serpentejant joganer corra; en va baix las espesas pinedas de sos contorns hem pássat horas darrera horas; en va al peu del nuós roure ó de la farrenya alsina nos hem deturat per seurer al costat de las fonts d' aigua crestallina, ahont segons tradició, lo geni del poble forja sas concepcions y sas ideas; may, jamay ni dins ni fora de Sabadell, ni en sas festas populars ni quant reposa en silenci, hem sentit la sencilla é ignocenta rondalla, la taulá del poble, la quento del avi, ni la cansó de la montanya. ¡Ay! Ni del nevat pich de S. Llorens, ni de las erestas del Montserat trobáren las abundosas joyas, ressó ni estada.

Per la lley natural de las cosas, evidentment á tal prólech corresponía tal obra. Del no coneixement d' un dels primers elements precisos dins un poble, debía resultarne lo no interés per lo que atauy á lo que aquells tendeixen á fer prosperar y per aixó Sabadell mal podía interesarse per ella mateixa en lo relatiu á interessos morals, quant per lo exposat se demostra que la corda del cor que al mot de Patria vibra, restava quieta y muda.

Avuy que ab verdadera alegría veyém preocuparse dignament á eixa ciutat de lo que de dret nos pertany, al estudiar los motius que han pogut influir en sa manifestació, es molt cert que hi trobém lo desgavellat estat de la seua industria; mes no volguent ni poguent jutjar com ho fan désde Madrid, d' egoista á cap tros de Catalunya, pensém no estar equivocats al dir que al nostre entendrer hi ha fet altre tant ó mes lo esclat literari que de pochs anys ha 's manifesta en totas las clases socials d' aquesta ciutat. Especialment las representacions dramáticas, puja de punt la afició ab que son admiradas y aplaudidas y sobre tot nos omple de goig al veurer la acullida que la Companyía Catalana reb tantas quantas vegadas posa los peus en los teatres de Sabadell. Lo drama en general per si sol porta en si la sava suficient pera la regeneració, moral y política d' un poble y si á ell afegim la benfactora influencia de la novela de costums de la qual ja en abundó 'n conta nostre biblioteca, tindrém terminat lo precís pera estudiar lo que fou y com fou la rassa de que descendim y per lo tant lo punt de mira y comparació que ja avuy comensa á establirse, pera terminar ab ajuda de la poesía regional, dels estudis crítichs y científichs, y de la prempsa catalana, la jornada que ab verdaders y lleals principis nascuts de la convicció del que defensa son dret, ha comentsat ab aplauso de tothom lo "Centre Catalá" de Sabadell.

Abans de terminar y ja que del tant precís mohiment literari 's tracta, nos creyém obligats á recordar que al igual que altres regions extrangeras que iniciavan son afany regionalista comensant per lo renaixement de llur idioma, Catalunya conta la celebració anyal dels Jochs Florals los que extenent ab sa influencia lo conreu de las lletras catalanas, han motivat la creació de certamens avuy en casi tots los pobles d' una mica de importancia entre 'ls que per dos anys seguits contarem á Sabadell. Desconeixem per complert las causas ó destorbs

que han privat la continuació d' aqueixa festa tan profitosa com digne, mes donada la creació del esmentat "Centre" y coneguda de tothom la confiansa y bon zel ab que traballa per tot lo que al catalanisme 's refereix, es d' esperar que prompte tornarém á sentir al compás dels cants del trevall, las inspiradas liras que d' armonía plenas al vent llensan las notas de Pátria, Fe y Amor.

JOAN FREIXA COS.

28 Setembre 1887.

SECCIÓ POLÍTICA

Lo *Centre Catalá* de Barcelona ha publicat un altre Butlletí, pera defensarse dels cárrechs que se li han dirigit ab motiu de la etsegallada de que varem dar compte en l' últim número.

Deixant apart que al tal Butlleti ningú debía suscriureshi, pera que defenssés única y exclusivament al senyor Almirall, oblidant l' objecte primordial de sa creació, hem de confesar que conté un sens fi de raresas dignas de la Associació, que segons sembla, ha perdut la carta de navegar.

* * *

Diu al principi que la gran majoría dels catalans está al seu costat.

D' aquesta afirmació ni cal parlarne puig ben clar proban lo contrari las Societats y periódichs de Catalunya que protestan de sa incalificable conducta.

Mes no es gens estrany que en aquesta qüestió 's confongui de tal manera.

Las majorías ó minorías 'l tenen tan capficat al President del *Centre Catalá* de Barcelona que ni repara 'l perjudici que li han causat en fetxa molt recent per cert.

No hi pot fer mes. Ell voldria majorías y minorías, fins en una casa particular.

* * *

Consta també en lo citat Butlletí una de las teorias mes novas que s' han vist per prepararse á *fugir d' Estudi.*

Diu que si l' Exposició se celebra y te éxit s' deurá á las censuras del *Centre* de Barcelona qu' haurá despertat y fet mourer als encarregats de portarla á cap, y si es un ridícul y una ruina pera la capital de Catalunya, 'l Centre á son degut temps ja ho haurá previst é indicat en be dels interessos morals y materials de la mateixa.

Ara veigin si una Associació qu' aixís pensa y'te la MODESTIA de confesarho, val la pena de tenirla en consideració en la defensa dels sagrats interessos de la Patria.

La Fé de Madrit s' ha venjat terriblement dels partidaris de *El Siglo Futuro* publicant íntegra y sense corretgir la carta del senyor Cavero, delegat de D. Carlos en las regions aragonesa y catalana.

Vritat es que pera res necessita al senyor Cavero saber be l' ortografía.

Mentres siga un bon servent de son amo absolut y conegui pam á pam la montanya, ja 'n te prou.

Menos ortografía y mes balas, deu pensar ell.

Una vergonya mes y un barco menos.

La goleta *Ligera* que gracias al vapor *Legaspi* habia sigut remolcada satvantla d' un gran perill en alta mar, puig 's trobava en mal estat, pera seguir sola lo viatge á la Peninsula, fou abandonada per ordre superior, á sas propias forsas.

Si no s' ha perdut 's deu á la Providencia que ha fet per manera de que pogués arribar á Cádiz si be segons s' diu en un estat irreparable, puig no 's creu puga servir mes la tal goleta *Ligera*.

Per *ligero* 'l ministre de Marina ó qui sigui, autor de tal barbaritat.

¡'S veuhen unas cosas en aquest pays!

La guarnició enviada pel capitá general de Filipinas á una de las islas Carolinas, ha estat patint fam uns quants mesos gracias al descuyt del citat general que no ha pensat á enviharloshi queviures.

¡¡Pobre exército espanyol!!

Ab lo de la goleta *Ligera* y lo de las Carolinas, ahont fan patir fam als soldats n' hi ha ben be prou pera veurer del modo que van las cosas d' Espanya.

Habem perdut poch menos que l' industria, l' agricultura, la marina y fins la esperansa d' esser alguna cosa.

Faltava no mes coneixer lo succehit pera perdrer l' únich que 'ns quedava.

La vergonya.

LO MANIFEST DEL CENTRE CATALÁ DE SABADELL

Quan lo «Centre Catalá» de Sabadell publica son primer manifest, que per tal anomená tothom lo document en que rebutja tot calificatiu d' avansat ó de retrógrado, ja exposarem nosaltres ab tota franquesa la satisfacció ab que veyam que en un centre apartat del que fins fa poch havia sigut núcleo directiu del catalanisme, eixian expontáneament conceptes y precisas definicions regionalistas. Allavors ab tota claretat exposarem també 'l goig que 'ns feya 'l contemplar l' estol catalanista obehint á la veu no d' un *jefe* mes ó menos autorisat ó discutit, sino d' una aspiració, mellor dit, d' un sentiment encarnat en la conciencia de nostre poble: lo sentiment patriotich.

Aquella satisfacció, aquell goig avuy creixen de punt al llegir lo derrer manifest del «Centre catalá» de Sabadell, qual document en sa part doctrinal ve á ser una paráfrasis del primer. Es lógica y natural aquesta satisfacció nostra, al considerar que pot succehir molt be que 'ls sentiments de pur catalanisme que ara á Sabadell s' ostentan pot venir un día que s' ostentin en las principals poblacions de nostre Primcipat, y allavoras, aquell dia, la regeneració de Catalunya y sa autonomía y llibertat serán un fet real.

Y notis be una circunstancia: s' ha dit en tots los tons que 'ls pobles qual mes gros afany es portar á cap á la industria están condepnats á fer abstracció dels demés elements constitutius de la vida social y de la vida social y de la pátria; enlluhernats ó distrets pels interessos

materials se fa poch cas allí dels intelectuals y morals... Axió s' ha dit de Sabadell en particular y de tots los pobles industrials en general, pels que estudían los elements socials no mes que per sobre, sense fixarse en las complicadas combinacions que precisament converteixen en problemas complexos los problemas socials, tan complexos que no logran resoldres sense 'l coneixement de tots y de cada un dels elements que entranyan.

Y aixis com no pot existir en l' orde de la naturalesa un ser organisat format per una substancia homogénea; y de la mateixa manera que no 's concebeix forsa sense matéria y moviment, aixis mateix no pot donarse 'l cas d' un poble tan dominat per l' interés material que olvidi 'ls interessos morals é intelectuals. Un poble industrial ha de fer per forsa grans proesas, grans esforsos materials, pera posarse en primer rengle en sa industria ó ram; pero 'ls esforsos materials no foran res, serian completament inútils si no anessin acompanyats de grans esforsos intelectuals, y sa activitat sería del tot estéril si l' element moral, de tanta importancia com lo que mes en totas las esferas de la activitat, no 's desenrotllés paralelo ab los elements intelectual y material. Poble que travalla, conserva sa dignitat, progressa, desenrotlla sa inteligencia y va avant; perque no pot ser, es inconcebible la atrofia d' un d' aquets tres elements constitutius de la vida social.

Sabadell n' es bon exemple; y d' ell n' ofereix profitosa ensenyansa ab los dos documents darrerament publicats per son Centre Catalá. Tal vegada donava exagerada importancia á un sistema de procedir en la defensa de la industria y travall del país; tal vegada no abrassavan los sabadellenchs tots los antecedents y datos del poblema de la producció catalana. Pero no podrá ningú dir ab rahó que no defensaren la causa de la industria, que es la de la pátria, ab valentía y enteresa, dignas per cert de millor sort.

Ben clar ho diu lo Centre Catalá de Sabadell; aquella ciutat may s' afiliá ni s' engrescá per cap partit polítich. Práctichs com son, com á industrials y com á cátalans, no han sapigut compendre—y nosaltres en aixó 'ns trovém en lo seu cas,—com pot realisarse, ferse sentir, una llibertat que mata tota iniciativa, que despulla á gran part de ciutadans de lo que es mes sagrat que 'ls drets, sa propia dignitat, y que 'ls lleva de las mans lo tros de pá que á copia de suadas s' han guanyat los travalladors pera ells y sas familias. May han pogut entendre, y nosaltres tampoch, com pot anomenarse lliberal un régimen en que obliga al catalans á abandonar lo que 'ls ennobleix y dignifica 'l travall; lo que es medi de avansar y progressar, y únich medi per ells, la llengua catalana, y lo que es manera de ser, la fa-

milia, regulada per las sábias constitucions que las generacions passadas nos llegaren com á únich patrimoni que hem de conservar si no volém desapareixer.

Precís es que ho senti tot Catalunya, perque ja comensa á ser hora de que 'l nostre poble posi 'l dit á la llaga, pera que sentintse del mal tracti de curarlo. Ja ho diu lo Centre Catalá de Sabadell, y parla per ell tota la agrupació catalanista: es pera 'l bé, pera la prosperitat de la terra que devém travallar; pera recuperar sas llibertats y personalitat perduda, ó millor dit, arrebasadas pel formidable enemich disfressat ahir ab lo mantell real dels soberans absoluts, y avuy investit ab lo pompós y campanut títul de representació nacional; parlant ahir lo llenguatje de la majestat real que escarnía y avuy barbotejant lo mot de llibertat que ¡pobre llibertat! se veu trepitjada y envilida pels que 's diuhen sos aymadors.

¿Cóm pot dirse absolutista 'l catalanisma, si la pátria que defensa fou per 'l absolutisme destruhida y escuerterada? Pero al mateix temps, ¿cóm gos rá dirse lliberal si precisament á la llibertat madrilenya, aquesta llibertat tant del gust dels partits *avansats*... cap á la destrucció complerta de la societat, ha sigut causa de la mort de nostra industria manufacturera y de nostra marina; ha sigut lo tirá inconsiderat y cruel que ha ultratjat la dignitat dels catalans prohibinlos l' ús del seu propi idioma, y ha esborrat fins lo nom de Catalunya en la política, en lo administratiu, en tot lo que significa vida de nostre poble?

Lo catalanisme es lo patriotisme del catalans y precisament perque cerquém de refer la nostra pátria es qerque som enemichs per un igual del *avasats* que ab la escusa d' una llibertat mentida 'ns usurpan nostres drets, y dels *retrógrados* que escudats ab un respecte idolátich d' un dret més que discutible, ja 'ns ensenyaren com saben tractar las llibertats del pobles, quan se vejeren representats pel primer Borbó.

Qui simpatisi ab uns ó ab altres, ¡tant se val! podrá dirse catalanista, com s' anomenan joyas los anells d' estany pintat, pero, en realitat, l' avansat y retrógrado es enemich de Catalunya. ¿Quín catalá de veras pot serne amich ni simpatisarhi ab los causants de la ruina y rebaixament de nostra terra?

(De *La Renaixensa.)*

Á MARIA [1]

Maria era son nom, pura y hermosa,
son llabi mitx somrihent trasparentava

(1) Llegida en la vetllada que celebrá 'l *Centre Catalá* lo día 30 del passat Juliol, per lo aplaudit actor de la companyía catalana don Joan Isern.

la virginal puresa de la rosa,
qu' al esclatá 'l capoll resta confosa
al contemplar del cel la volta blava.
Tot era en ella amor, tot encisava,
sos atractius encants, la candorosa
mirada que de plher m' ubriagava,
tot feya que 'm sembles qu' al cel estava
y qu' ella era mon Deu qu' en tot s' imposa.
Mes ¡ay! un jorn vingué, qu' al fi comensa
la pena á trossejar nostra ventura
qu' aquella casta verge d' hermosura
qu' en somnis delirants forjá ma pensa,
¡caigué del llot al fons, que 'l vici encensa!
y aquella flor ahir tant bella y pura,
avuy no es mes qu' un tronch; si algu s' hi atura,
al veurel sech, y sens perfums, 'l llensa.

MODEST DURÁN.

PRIMERS JOCHS FLORALS

que celebrará la Societat Catalanista Rat-Penat de Montevideo lo 25 de Decembre de 1887

A tots los escriptors Catalans, Valencians y Balears residents en aquets pays, en la mare pátria ó en pays estrany, SALUT.

Lo C. A. de la Societat Catalanista Rat-Penat, organisador de los primers Jochs Florals que se celebrarán en la América del Sur, en nom dels NOU MANTENEDORS, vos prega á tots de concórrerhi á fi de contribuhir ab vostre saber é inspiració, al conreu de nostra hermosa llengua. Inspirats per lo nom sagrat de Pátria é inseguint la costum de mols anys establerta, á fi de que siga d' avuy en avant pe 'ls allunyats d' ella estímul per aymarla mes, demana á tots los que sentiu ver amor per la terra catalana de venir á aixecar lo pesat vel que un fatal indiferentisme previnent d' odiosos descuits ha estés.

En nom de la Pátria, en nom del Consistori y de la Societat, vos doném las mes corals mercés, al propi temps que posém en vostre coneixement, la forma del Certámen que regirá segons io següent

CARTELL

FLOR NATURAL.—Premi anomenat d' honor y cortesía que s' otorgará á la mes inspirada poesia de tema lliure. Lo qui l' obtinga, haurá de ferne present á la dama de sa elecció, que será proclamada Reyna de la Festa, la que entregará los premis restants als que 'n resultin guanyadors.

ENGLANTINA D' OR.—A la poesia mes inspirada sobre *La ausencia de la Pátria*.

VIOLA D' OR Y ARGENT, oferta per la Redacció de *La Gralla* á la millor memoria sobre los medis d' obrir mercat pera los productes catalans en lo Riu de la Plata.

PREMIS EXTRAORDINARIS

I.—*Emblema social d' or* sobre una plancha d' argent ab la inscripció de la festa, al que millor descriga, ja en vers, ja en prosa, los beneficis que reporta una societat catalanista lluny de la Pátria.

II.—*Una ploma d' or*, premi ofert pe 'l President de la Societat En Pau Santias, al que millor canti las glorias de Catalnnya á un nin de cinch mesos nascut en terra americana, á fi d' encendrer en son cor l' amor á la terra catalana.

III.—*Una agulla d' or* representant una barretina.—Premi ofert per En Jaume Solé á la mes inspirada poesía que millor descriga «La barretina».

IV.—*Una espiga d' or y argent*, oferta per En Josep Ribas, á la millor poesia «A la agricultura catalana».

V.—*Una agulla d' or*, representant lo escut catalá, oferta per En J. Baitx y Balil (mantenedor) á la millor oda «A la independencia de Catalunya».

VI.—*Un quadro al oli* (de Parra).—Premi ofert per En Joan Hernando (mantenedor) al millor travall en prosa ó en vers «A la industria Catalana».

VII.—*Un objecte artistich*.—Premi ofert per En Antoni de P. Aleu (mantenedor) á la millor poesia hamoristica que descriga «Las trifulgas d' un inmigrant á sa arribada».

VIII.—*Un objecte d' art*.—Premi ofert per En Enrich Ráfols, al millor traball humoristich, en prosa de tema lliure.

IX.—*La Divina Comedia*, edició ricament encuadernada, ilustració de G. Doré, preni ofert per l' ex-vis-president En Manel Tastás, á la millor poesia «A la mort de Pau Claris».

X.—*Un brot de llorer d' or y argent*.—Premi ofer pe En J. Ordeig á la mes inspirada poesia «A las glorias dels geronins».

XI.—*El Paraiso perdido*, edició ricamen encuadernada, ilustració de G. Doré, premi ofert per En F. Cúspinera, á la mes inspirada poesia qu' á judici del Consistori siga digne del premi.

XII.—*Un mate y bombilla d' argent*.—Premi ofert per En Manel Lacau, al que millor descriga l' «Origen de la herba-mate y sas aplicacions.»

XIII.—*Una copa y plat d' argent cisellat*.—Premi ofert per En Andreu Puyol, al que millor descriga «Las glorias de Vall d' Aran».

XIV.—*Una áncora d' or y argent*.—Al millor travall en vers sobre «La maripa catalana».—Premi ofert per En J. M. Carulla.

XV.—*Una rosa d' or y argent*.—Oferta per En Pau Roure al que millor canti «Uua visita á la ermita de la Verge de la cisa.»

BASES

1.—Tots los travalls que s' presentin, deurán estar escrits en catalá, valenciá ó balear.

2.—Lo poeta que resulti guanyador de la *Flor Natural*, deurá ser present en l' acte de la obertura dels plechs ó bé deurá tenir qui lo presenti. No resultant aixís lo President del Consistori nombrará Reyna de la Festa.

3.—Las composicions tramesas, deurán anar acompanyadas d' un plech clós que continga damunt, lo títol y lema de la composició y dintre lo nom de l' autor; advertintse que no será entregat lo premi á qui sentne guanyador y tenint facilitat de recullirlo, deixi personalment de ferho en lo acte de la festa.

4.—La Junta Organisadora se reserva la propietat per espay de mitj any de las composicions premiadas.

5.—Los plechs contenint lo nom dels autors corresponents als travalls no premiats, serán cremats publicament després d' oberts los dels autors qu' hajin obtingut premi y proclamats llurs noms.

6.—Desd' avuy fins lo 10 de Desembre de present any, serán admesas las composicions optant al premis anunciats, ab lo ben entés que deurán ser inéditas y originals y endressarse á lo Secretari del Consistori (Dayman 127 Montevideo)

Fou firmat lo present cartell en Montevideo lo dia 10 d' Agost de l' any vint y nou de la restauració dels Jochs Florals y segon de la fundació de nostra Societat. Per la J. Organisadora.—M. CADENET, Secretari.—P. SANTÍAS, President.

DISCURS

LLEGIT PER DON JOSEPH FRANQUESA Y GOMIS, PRESIDENT DEL JURAT DEL CERTÁMEN LITERARI DE SANS, EN L' ACTE DE LA DISTRIBUCIÓ DELS PREMIS, LO DÍA 24 D' AGOST DE 1887.

Senyors:

Costúm es ja de las mes notables poblacions catalanas, y costúm ab tan noble afany seguida com si no fos més que 'l cumpliment d' un sagrat deute, lo de cridar pera 'l temps de sa festa major als poetas ó prosistas de la terra, pera que acudeixen en Certáment á celebrar las glorias de la mare Patria ó á resoldre assumptos d' interés vital pera la encontrada que sa ilustració solicita.

Y al repassar la historia dels Certáments de tots los temps y al considerar las poquíssimas obras dignas de nota que may han produhit, fins quan los mateixos Reys oferian joyas als guanyadors, y al veure coincidir la propagació dels Certámens en Grecia y Roma ab la decadencia de sa literatura, un no pot ménos de preguntarse: ¿y es possible que Catalunya, la terra tan bescantada per son esperit positivista y per son sentit práctich, vagi cobrant afició tan decidida per aqueixa mena de lluytas, de las cuals sols ne surten cansos vaporosas ó esparsas ideals de las que cap fruyt pot treuresen y fins de gust dubtós algunas vegadas, literariament parlant?

¿Y es possible també que vajan erradas tantas y tantas ilustradísimas associacions de Catalunya tota, celebranse per tot arreu los Certámens per dotzenas y oferint valiosos premis respectacles particulars ó societats beneméritas? ¿Ni es tant sols un Certámen una festa tan apetitosa que convidi á tothom á diputarse afanyosament la entrada, omplint la sala de concurencia selecta y numerosíssima, pera anar al cap y á la fi á sentir cuatre poesías que al endemá podrán llegirse fácilment y fins analisarse ab mellor criteri?

¡Ah no, senyors! Lo que atrau á tots los cors d' una manera potser inconscient, pero irresistible, á aqueixas festas literarias, y lo que congrega per totas las vilas y ciutats animadíssimas reunions que en las que 'l vellet venerable alterna al3 la dama exuberant encara de

bellesa, y 's distreu la tímida donzella de las miradas ardentas de son enamorat fadrí pera escoltar los versos que 'l públich saboreja, y 'l sabi per tothom respectat se complau en seure al costat del home del poble á qui demá cridará la feyna jornalera, lo únich que porta á tothom ab una asiduitat sens exemple, lo mateix en los pobles solius que viuhen del travall de la terra que en las ciutat populosas que la industria y 'l comers enriqueixen. á aspirar la flayre sagrada del catalanisme que 'ls escriptors entorn escampan ab l' encens de sos cants ó de sos discursos, es l' amor que tots sentim per nostra terra avuy més que may estimada, lo desitj de rendir un tribut de respecte á nostra santa patria catalana.

Heus aquí esplicada la frecuencia d' aqueixos torneigs literaris com á medi de manifestar tots los pobles sa adhesió á aqueix magnífich renaixement del esperit patri que cada día avansa y com á testimoni d' amor fidel á Catalunya que tots debém afanyarnos en demostrarli en sa postració y ara més que may, puig com diu lo nostre Matheu, lo poeta de las expresions delicadas y de las frases justas.

quan la Mare va endolada
es quan creix l' amor dels fills.

Los catalans que no están dotats de tant sentit práctich com s' ha exagerat, no 'l tenen per això tan mesquí que no hajan sapigut notar que son casi sempre las veus dels poetas las anunciadoras de las grans ressureccions dels pobles, com las dels aucells ho son de las novas surtidas del sol, y d' aquí la delectació ab que escoltan aqueixos cants y 'ls entussiastas picaments de mans ab que 'ls coronan. Població en que s' haja celebrat un Certámen no trigará á veure fundat dins d' ella un Centre ó Associació catalanista, y si això es cert, si son los Certámens un medi profitosíssim pera contribuhir á refer tot l' edifici de las nostras generosas aspiracions, ¿á qué exigírloshi ja més per ara ni á qué excomunicar sa profusió qui per catalanista 's tinga, encara que sian magres ios fruits que produeixin, considerantlos baix lo punt de vista literari.

(Continuará)

NOVAS

Vegin nostres lectors, per la següent patriótica comunicació que 'ls propietaris dels establiments del carrer de Fernando han dirigit al Consell de la Exposició,

cóm va contestant Barcelona als apassionats enemichs del gran certámen internacional que 's te de celebrar en la próxima primavera en aquella ciutat, y meditin y fássinse ben be cárrech de la conducta dels uns y dels altres:

«*Al Molt Ilustre Consell de la Exposició Universal de Barcelona.*—Los vehins del carrer de Fernando VII de la present ciutat, reunits ab aquest objecte, han acordat dirigir á V. S. lo present misatje pera manifestar lo carinyo ab que desde un principi acullíren la idea de la Exposició Universal de Barcelona y l' entussiasme que senten al veure que, contra totas las dificultats, se porta endavant un projecte que reportará envejable honra y profitosa consideració á Espanya y en particular á nostra estimada Catalunya.

Encara que nostre insignificant concurs y decidit apoyo moral casi res pugan influir en la millor realisació de la Exposició Universal hem de consignar ab orgull que estém disposats á coadjuvar á son bon resultat en la escassa mida de nostras forsas.

Ha arribat la ocasió solemne de mostrar, no ja á Europa, sino al resto d' Espanya, que en nostra regió s' hi enclouhen considerables riquesas é inmensos interesos industrials, constantment amenassats, pera que 's convensin de la justicia que 'ns assisteix al reclamar protecció, de la conveniencia d' unir nostres esforsos pera la conservació d' aquestas forsas productivas, nervi d' Espanya y verdader patrimoni nacional.

Som los primers en fer públich alarde de tals sentiments, perque considerém necessari que trascendeixi d' una vegada 'l calor y entusiasme de que están animats tots los industrials y productors de Catalunya interessats á qual més en que 's porti á felis terme y ab tot l' explendor degut la grandiosa manifestació, que logrará sens dubte vencer quants obstacles entorpeixin sa marxa y que formará época en las gloriosas gestas de Catalunya.

Barcelona, 25 de Setembre de 1887.

Joseph Canudas y Salada.—J. Roviralta.—Duarry y Puigcarbó.—Florentí Jimeno.—Pere Llibre.—Garcerie, germans.—Jaume Escribá.—C. Bernades.—J. Bonnin.—Mitjans, Cabot, Palá y Llata.—Joan Martí.—J. M. Robert.—Roig y Campabadal.—S. Durán y Bori.—Anton Orduña.—Conrat Olió.—Fills de O. Juncosa.—Per poder de mon espós, Rosa Fornell de Aurigemma.—Narcís Armengol.—Joaquim Ministral.—Pere Sastre.—Joan Prats.—Gumersindo Cortés.—Gregori Sellés, per M. Piqué.—Cabot, Canals y Rovellat.—J. M. Morera.—Joseph Jou.—Joseph Granell.—Fill de J. O. Segur.—Maciá, germans.—Bartra y Montané.—Emilia Dotti de Aleu.—Viuda de J. Cabot y Fills.—Joan Dachs.—Agustí Pomar.—J. Aynó.—F. Armengol y Tarrida.—La Companyia fabril «Singer» Edmundo Adcooch P. P. E. Gimeno.—Anfruns y Fill.—J. A. Franquesa.—Fills de Leonci Meneses.—P. O. R. Tenes.—Eularia Serrallach.—Pau Ricart.—Joseph Clausolles.—P. O. de Benet Freixa, Pio Freixa.—Lluis Vives y C.ª—B. Garriga.—Viuda Bartumeus.—P. P. dels senyors Menors de Jaume Subiela, Francisco Subiela.—Jaume Vives.—Manuel Bau.—Alexandre Savall.—Oms y Aguiló.—Genaro Carreras.—Fortuny y Serra.—Prats y C.ª—Pere Bruny, Fill.—P. P. de E. Capdevila y C.ª, P. Casamijana.—Joseph Tayá.—N. Prats y Quintana.—P. O. de Eduart Mestre y C.ª, Joan Mir.—Enrich Tusell.—J. Alemany.—Joseph Trullols.—Bergassé.—Masriera, germans.—Viuda de J, Garcia Benitez.—Baldomero Sardá.—Anton Bertrán.—Pere Torrent.—J. E. F. dit Napoleón.—Joan Martí.—Joseph Pi Solanas.—Joseph Meifren.—Pelegrí Trius.—Anton de P. Sarrá.—Anton Pascual.»

L' Union Latine, dedica un de sos últims números á la defensa de la Exposició Universal de Bacelona, en contestació á la descabellada impugnació que de la

mateixa feu lo President del Centre Catalá de Barcelona. Ab tal motiu está tirat dit número á duas columnas, la una en francés y l' altre en castellá.

No es aquest sol lo periódich que haji contestat en aquest sentit, y especialment en nostre Principat son molts los que aprofitan la ocasió pera demostrar la conveniencia d' aquell Certámen y pera fer al mateix temps la apologia de la segona capital d' Espanya.

Lo senyor Gobernador de la provincia de Madrit ha ofert al de la nostra lo seu concurs pera secundar la Exposició Universal de Barcelona y al efecte ha publicat una circular en lo *Boletin Oficial* d' aquella provincia al objecte de que 'l productors de la mateixa presentin sos productes en dit concurs.

Lo senyor Gobernador de Zaragoza ha fet igual oferiment, manifestant al mateix temps que ha constituhit en aquella capital una Junta de propaganda.

L' Excm. é Ilm. senyor Bisbe de Sigüenza ha manifestat qne procurará enviar a la Exposició Universal los objectes artistichs que pugui remetrer de sa diócesis y que sian dignes de figurar en la mateixa.

La Cambra de Comers de Zaragoza ha ofert secundar los desitjos de la Junta de la Exposició.

La Diputació provincial de Lugo está prenent nota dels principals productors de la provincia pera excitarlos á que concurrin á la Exposició Universal.

La Cambra de comers de Madrid s' interesa també en favor de la Exposició Universal, á qual efecte ha manifestat que convocará á tots los gremis de la capital pera que concorrin á ella.

La cambra de comers de Sevilla ha ofert son mes decidit apoyo á la Exposició, y al efecte ha nombrat una comissió pera fomentar la concurrencia d' aquella importantíssima part d' Andalucía.

Diferentas companyias de ferro-carils han ofert ja considerables rebaixas de preus en lo trasport de productes pera la Exposició Universal, y 's confia que las demés farán altre tant.

En la reunió general celebrada lo dimars d' aquesta última setmana en lo *Centre Catalá* d' aquesta ciutat després de donar lectura dels Estatuts aprobats per lo Gobernador per los quals se regirá lo nou *Centre* independent, se pasaren á votació y quedaren elegits los següents cárrechs, que forman lo Consell General.

COMISSIÓ EXECUTIVA.—*President*, Antón de P. Capmany.—*Vice-president*, Antón Cirera Campdepadrós.—*Tresorer*, Salvador Brú Casajoana.—*Secretaris*, Modest Durán y Fermí Ribera.

SECCIÓ DE INDUSTRIA Y COMERS.—*President*, Enrich Durán.—*Vice-president*, Joaquim Casanovas.—*Secretari*, Rafel Llonch Roca.

SECCIÓ DE ARTS Y LLETRAS.—*President*, Lluis Carreras.—*Vice-president*, Llorens Marquet.—*Secretari*, Francisco Vilarrubí.

Elegantment imprés en los tallers de *La Renaixensa* havem rebut un exemplar de *La Colla del Carrer*. Memorias de xicot darrerament publicadas per don Joan Pons y Massaveu.

Recomanem sa lectura y agrahim l' envio.

En la nit del dilluns passat se inauguraren las funcións del Teatre Catalá de la present temporada en lo *Teatre Romea, posantse en escena per primera vegada*

en dit coliseu la tragedia del eminent poeta y mestre en Gay-Saber don Angel Guimerá, *Lo fill del Rey*.

Com era de preveurer obtingué un éxit extraordinari essent lo senyor Guimerá cridat al palco escénich moltas vegadas, sobre tot en lo final del drama.

Afegeixi lo senyor Guimerá nostre aplauso á los molts qu' obtingué en la nit del passat dilluns.

Definitivament s' ha constituhit en Barcelona l' Associació qu' ab lo titol de *Lliga de Catalunya* s' ha instalat en la carrer de Fontanella, n.° 8, primer, (Plassa de Catalunya). Figuran en la mateixa gran número d' individuos que s' han separat del *Centre Catalá* de la capital per no estar conformes ab sos últims actes y altras moltas personas de significació en lo catalanisme que estavan allunyadas d' aquell *Centre*.

Aprobats ja 'ls Estatuts, per los quals deurá regirse, quedan oberts los espayosos salóns de la mateixa desde 'l dimecres últim, los que 's proposa la Junta organisadora arreglar convenientment pera sa próxima inauguració.

Lo vinent diumenge día 9 comeusará la temporada d' hivern en lo favorescut *Teatro Parreño* la compañía de aficionats que tan acertadament dirigeix lo jove D. Feliu Griera.

Forman dita companyía las senyoras Verdier, Forcada, Castillo y Guart y los senyors Badia, Casablancas, Got, Criera, Guri, Margarit, Morera, Rodergas, Romeu, Sanllehí, Sayol, Selvas, Serra, Trullás, Vich y Vives.

En la primera funció 's posará en escena lo aplaudit drama de don Frederich Soler, titolat *Lo forn del Rey*.

En altre lloch d' aquest número copiem l' article que sobre 'l Manifest del Centre Catalá d' aquesta ciutat publicá *La Renaixensa* en la edició del matí del diumenge passat.

Lleigexintlo nostres suscritors que en ell veurán una vegada més l' acertada conducta seguida pel Centre Catalá de Sabadell.

També copiém del esmentat colega l' importantíssim discurs llegit per don Joseph Franquesa y Gomis, president del jurat del Certámen literari de Sans, celebrat lo día 24 d' Agost del present any.

L' oportú establiment de trens-tranvías entre Barcelona y aquesta ciutat, disposat per la Companyía dels Camins de ferro del Nort, está donant los bons resultats qu' era de preveurer, puig cada día es major la circulació de viatjers.

Confiem en que dita companyía continuará sostenint tan útil servey, que á mes dels pobles que tenen estació en la vía ferrea aprofita á las importants poblacións de Sant Cugat del Vallés, Rubí, Sentmanat y Castellar unidas á ella per medi de carretera.

A últims del próxim mes d' octubre estrenará la companyía que dirigeix lo primer actor senyor Tutau en lo Teatro de Novetats de Barcelona, lo drama en 3 actes y en vers titolat *Muralla de ferro* degut á la ploma de nostre estimat amich don Joseph Got Anguera.

A son degut temps donarem compte del éxit d' aquesta obra dramática, que no duptem será molt satisfactori dat son ben pensat argument y desentrotllo del mateix.

Felicitém á nostre compatrici, per haver portat á l' escena una obra dramática important.

La societat catalanista *Rat-Penat* de Montivideo, ha acordat celebrar un Certámen literari pera lo 25 de Decembre vinent, segóns podrán veurer nostres llegidors per lo Cartell que publiquém en altre lloch d' aquest número.

L' importancia d' aquest Certámen, no duptem que será apreciat con se mereix en Catalunya, tota vegada que será lo primer qu' en platjas forasteras hagin organisat los fills de nostra estimada pátria.

Rebin nostres germans de Montivideo junt ab la Junta Organisadora nostra coral felicitació.

Segóns se 'ns diu en la segona quinsena d' aquest mes obrirá sas portas lo Teatro Principal, ab una companyía de declamació dirigida per lo conegut actor senyor Pigrau.

Ahir á la nit tingué lloch en lo Círcol Sabadellés la anunciada vetllada inaugural de las reformas portadas á cap en lo saló de ball de la esmentada societat.

Prengueren part en la festa á mes del reputat professor de violoncello senyor García, y la orquesta Fatxendas, algunas distingidas senyoretas de nostra bona societat en obsequi al Círcol mes aristocrátich de aquesta població.

Terminá la vetllada ab un ball de societat que com era de esperar estigué brillant y en extrem concorregut.

En lo próxim número nos ocuparem mes detingudament de la festa que 'ns ocupa.

ANUNCI OFICIAL

CAIXA DE AHORROS DE SABADELL

Han ingressat fins aquesta fetxa 2675 pessetas procedentas de 224 imposicións, essent 5 lo número de nous imponents.

S' han tornat 1183 pessetas 51 céntims á demanda de 11 interessats.

Sabadell 25 de Septembre de 1887.—1.o Director, P. O. *E. Verdiell.*

SECCIÓ DE ANUNCIS

PERA 'LS RENTISTAS

Hi ha pera vendrer en aquesta ciutat una ó varias casas que produheixen del 5 al 6 per 100 de interés anyal.

Informes y demés, Riego, 51, de vuyt á deu nit. Días festius á totas horas.

ENCUADERNACIONS BARATÍSSIMAS

Se fan de totas classes y preus, Ilustracions y Obras de luxo, Novelas, etc., etc. Los llibres se entregan á las 48 horas de encarregats.

RAMBLA, 70, CAPMANY, 18

TALLERS

DE

Imprempta, Litografía, Encuadernacions

Llibres especials y ratllats

JOAN COMAS FAURA

PAPERERÍA

Papers pera cartas de totas classes.—Paper "Mill."—Blanchet.—Fantasía.—Embalatje.

PLEGADORS DE PESSAS

Se fan plegadors de totas classes en fusta y en cartró, ab lo nom imprés, si aixís se desitja. Plegadors de 10 per 70 ú 11 per 72 centímetros, sense nom, á 14 duros milé y ab nom á 15 duros milé. En cartró á preus baratos.

TALONARIS

á 4 rals de 100 fullas de dos classes, á 5 rals los de Entrego y á 7 rals los de Pedido y de Vale.

IMPRESIONS

Facturas.—Sobres.—Memorandums.—Membrets.—Talonaris.—Reduccions de preu.—Tarjetas, etc., etc.

ENCUADERNADORS

de varias classes pera cartas.—Capsas pera Facturas, Lletras, Rebuts y altres documents.

Tallers: Carrer de Capmany, núm. 18.

Sucursal: Rambla, núm. 70.

Imprempta y Litografía de Joan Comas Faura, carrer de Capmany 18.—SABADELL